

ԱՂԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վսեմ. Մարտիկ Սիմոն պէյ և Վսեմ. Արիկ Էֆենդի Սիմոն, ինչպէս կրթական օրն, երէկ եւս Բ. Գուռն երթալով տեսակցեցան Բարձր. Սեմ. Եպարծեան ճշտ և յետոյ Մարտիկի վրէժնային, ուր տեսակցութիւն ար. ունեցան Ամեն. Տ. Խորեն. Ս. Պատրիարք Հօր ճշտ:

Տնտեսական Խորհրդոյ որոշումը Պատրիարքարանի Համարակալ Հանձնաւոր երկուսի կողմէն օրը Գար. Սեմ. երթալով աշխատեցաւ տեղւոյ վարժարանի շինութիւնն ինչպէս նաեւ շինութեան հաշիւները, Վարժարանի ղեկավար տարւոյն կրնայ համարուիլ, որովհետեւ միայն ներքին տախտակաման, պատուհաններու և այլ մանրամասնութեան շինութիւնը մնացած է, որ կրնայ մէկ քանի հազար զուրուղով կառարուիլ:

Թիֆլիզի լրագրաց մէյ կը կարգանք:

Նոյեմբերի 10ին, Մարտի Վեհափառ Հայրապետ օծման հիգիւպոսի տարեգրածի օրը, Վսեմ. առաջ. եկեղեցում պատարագից յետոյ հանգիստը մտնելուց կատարուեց, իսկ յետոյ ժողովրդից, ներկայ էին նաեւ ներսիսեան դպրոցի և հայոց տղայոց և աղջկանց ծխական եկեղեցական ուսումնարաններէ աշակերտներն ու աշակերտներն իրենց տեսչներով, ուսուցիչներով և ուսուցչուհիներով, Պատարագէջ թեմիս արքայապետաւոր Մանրէկ եպիսկոպոսն էր:

— Թիֆլիսում այս օրերը փառանկամ Ստեփան Եպարծեան Տէր Ստեփանեան, առաջաւոր լինելով, թողել է կուսկով իր կնիքը և պատու մարդ ունիլ քան 150.000 ռուբլու արծեցող կայքեր, որոնց կանոնադր յարձք պէտք է ցմա՛ս փայլուն, իսկ նրանց մանչից յետոյ հաճուցեալ ամբողջ կարողութիւնը պիտի անցնի Թիֆլիսի ներսիսեան դպրոցին:

ՄԱՀ

ՎՍԵՄ. ՍԿՐՏԻՃ ԷՖԵՆԴԻ ՍԿՐՏԻՃ

Միտիլիէն հասած հեռագիրը եւ նամակը կը գումարեն մահն Վսեմ. Մարտիկի Էֆենդի Սիմոնի, տնօրէն ինքնուրուի Հանրային Պարտուց վարչութեան, որ իւր մահակապետն կրնայ ռուբլով գինը, 23 նոյեմբեր, ի խորտուց համակցելով իւր արին, զուսկունքն, ազգականն և բարեկամքն:

Յուզարարուողութեան տնօրէն հանգիստը կատարած է յաջորդ օրը, շաբաթ, քաղաքին Յունաց եկեղեցոյն մէջ մեծ շքով ի ներկայութեան Վսեմ. Էֆենդի Սիմոնի, Յունաց Գեղ. Մեծարարային, Յուն երեւելոց եւ խառն բազմութեան: Յետ կրօնական արարողութեանց, դպրաց առաջնորդութեան ի գլխավորմամբ, Թաթարին Կառավարողէն ինքնուրուի պաշտօնակց, ստիկանք, Մարտիկ, Ռեֆիկ և տնօրէն հանրային պարտուց վարչութեան գլխուն, Գաղապը չընապատուած էր կառավարական բարձրատիման պատշաճութենք, օտար Տէրութեանց հիւպատոսներ, Յուն երեւելիներ, և ծածկուած էր բազմաթիւ պատկերով. դպապիկը կը հետեւէին հանուցիւղին սգակիր օրդիքն, չընապատուած բարեկամներ և ժողովրդեան հոծ բազմութեանք:

Հանգիստը անպիտի մեծ յարգանք կը վայելէր Միտիլիէն բոլոր հասարակութեան մէջ որ կառավարական, Հանրային Պարտուց վարչութեան եւ Ռեֆիկ պաշտօնակց, օտարականաց, կղզային Յուն երեւելիք և խառն բազմութեան հետեւած և դպապիկն մինչեւ ի գլխավորմամբ, այսու յայտնելով իրենց խորին գիտակցութեան հանգուցելոյն ընտանեաց, Անպիտի քաղաքի մը մէջ ուր ոչ հայ եկեղեցի կայ եւ ոչ հայ քահանայ, այս ցուսկական արտայայտութիւնը և կրօնական հանգիստը երախտագիտութեամբ սիրուած են հանգուցելոյն ընտանեաց սիրուած:

Աղաթն Էֆենդի իւր 70 տարեկան և բնիկ Պոսթիկ, Ռուսոմ գի և Իգմիրի մէջ յաջորդաբար նախագահ եղած էր առեւտրական գործարանի, Յետոյ քննական պաշտօնով կայս. Կառավարութեան կողմէ ի Վսեմ գրեւեացաւ, և քիչ ետքը վսեմայ կուսակալութեան խորհրդական (Մեծարար) եղած, պատու զոր չորս տարի փարեց, Ռեֆիկ տարիէ հետեւ տնօրէն (Նաշը) էր Հանրային պարտուց վարչութեան ի Միտիլիէ:

Հանգուցելոյն ազգային կեանքն ևս ճոխ էր: 1860 63ին զիստաւոր ժողովականներէն էր. Երեսփոխանական պաշտուած վարած է, և սահմանադրական առաջին Գաղապական ժողովոյն անդամական եղած է:

Գառաւոր տարի յառաջ, հայերէն ինքնակալութիւնն եւս ըրած է այն ինքնութիւն մէջ որոյ յաջորդէն զուսկունքն:

Տիֆլիս Սօֆի Աղաթն և իւրօրդէր իւրեանց հարգակալութիւնն կը յայտնեն ի արտէս կառավարիչ Միտիլիէն մեծ. Ռեֆիկ փառապան, Գեղարարի Մեծարարային, բոլոր կառավարական, Հան. պարտուց վարչութեան և Ռեֆիկ պաշտօնակցութեան, ինչպէս և Ռեֆիկ և Գեղարարային հասարակութեան որ միասնաբար ներկայ գտնուելով զորացեալ Վսեմ. Միտիլիէ Էֆենդի Ռեֆիկ յուզարարութեան հանգիստն, վրէժնային յայտնեցին իրենց այս գաւառ և անգարմանիկ կրօնական համար. և Մանուկ չորս արարողութիւն տեղւոյ Յուն կրօնական իշխանութեանց որք բացառիկ ցոյցերով և կրօնական արարողութեամբ պատուած են նորա յիշատակը:

Միտիլի 25 նոյեմբեր 1890

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏԻՃԱՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՈՒՆԱՆԵՐ

Սայիսէն աստիճան տրուեցաւ Գոն. Երիկի գաւառական գալմագամ Այի Ռիգա պէյի:

Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուական տրուեցաւ Հիւրը Գայա գիւղին երեւելիներէն Մէճիտ պէյին, որդւոյն Խորհրդի պէյի և Ազգեան գիւղի երեւելիներէն Մէճիտ պէյին:

Ի ԿԱՍՏ. ՊԱՏԱՏ

Ուստիկանութեան նախարար Վսեմ. Նաշը պէյ երէկ իրիկուն կայս. պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամաններն ստացաւ:

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

ՀԱՅ ԱՐԱՐԱՍԱՆԵԼՈՅ

Երէկ Երեւանագետ տնօրէն առջև տեղի ունեցաւ Նշանճի բաղնիքին հրէնոցային Սերատայի Գալմիկի և որդւոյն Պապիկի դատն: Ասանց գնահատուած լրագրով, յետախոսական խումբին անգամ լրագրութեան հանգուց և ըստ այնմ իրիկ. ոճրագործ արխանտանուած էին:

Աստան, իստ գաղտնաբարութեան, Գալմիկի ու Պապիկի հիշատակն տարուան բերդարդ երկուսի գաղտնաբարութեան, ըստ արաւորութեան Պապիկի և Օրիկոյ Նիգր. յօդուածի յաւելուածին երկրորդ հատուածին:

ՅՈՒՆԱՆԵՐ ԳՐՈՐԵՐ

Այս կիրակի օր Ֆէնէրի Պատրիարքարանին մէջ Սիմոն ու Գաղապական ժողովն ի նիստ գումարեցան և խորհրդակցութիւններ ի կատարելոյն Պատրիարքարանի առանձնաշնորհ ձանց խնդրոյն առ իւր Կատարական ու կրօնական գործոց նախարարութեան կողմէ եղած զեկուցման վրայ:

Երէն Տիւնեա Տիֆլիսի Էֆենդի և Տէր. Չորսափա Էֆենդի երէկ Կատարական նախարար Վսեմ. Ռիգա պալատի հաղորդի են այդ խորհրդակցութեանց արդիւնքը:

ՊՈԼԿԱՐ ԵՐԵՎԱՆԻՍ

Պուկարաց Գեղ. Էֆենդի խնդրած է Բ. Գոնէն որ Բեօբիլիսի պուկար եպիսկոպոսին առաջնորդական Պէրաթը տրուի:

ՏԵՂԱՆԵՐ ՏՈՐԱՂԱՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Սերատայի կրիկն գաւառական Ստեփան Չափուչեան և Սարգիս Միւնա Էֆենդիներու կողմէ պարտաւորութեան կրօնական, որք արդիւք են տեղական ճարտարարութեանց, մատուցուած են Վեհ. Սուլթանին, որ իւր գահաւորութիւնը յայտնելով, հրամայած է պէտք եղած վարձատրութիւնն ընել:

ՓՈՐՐ ԱՍԻԱ

Տպագրական Տեղւորիւն հետեւեալն հրատարակած է այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ:

Կարէն, Տրապիզոնէն, Բաղէշէն, Բարբերդէն և Սերատայէն նոյեմբեր 19, 20 և 21 թուական հանգ հեռագիրը կը ծանուցանեն ի վեհ. հանգուց մէջ եւս, նորից Վեհ. Սուլթանին, կատարելով անգործութիւն կը տրին:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՆԱՆԵՐ ԼՈՒՐԵՐ

Նոյեմբեր 23ին ուրբաթ օրուան ժամ 10ին մինչեւ հետեւեալ օրուան ժամ 10, Աստիկանի մէջ 14 հոգի հրատարակեց ընտելով, ասանցմէ 3 մանր պատուած են և առաջին բաժնուած կողմէն մէկ, Նոյն թուականին Աստիկանի չընապալեց ու Հայկի մէջ հրատարակեց որ և է գէպը չէ պատահել, սակայն Մարտի մէջ հրատարակեց 1 ման պատահած է, Պրիսի մէջ երկու, Հոմարի մէջ 1 գէպը և առաջին բաժնուածներէն 3 ման պատահած է:

Նոյեմբեր 24ին շաբաթ օրուան ժամ 10ին մինչեւ հետեւեալ օրուան ժամ 10, Հայկի մէջ հրատարակեց գէպը չէ պատահած, սակայն Ռե-

ֆաի մէջ հրատարակեց և մահեր պատահած են, Խալիկի մէջ երկու օրուան միջոցին 3, և Բիլիսի մէջ 20:

Նոյն թուականին Աստիկանի մէջ հրատարակեց 2 գէպը պատահելով, առաջին բաժնուածներէն 3 հոգի մեռած են: Մէրսինի կէտիք գիւղականներին մէջ երկու օրուան միջոցին հրատարակեց 2 մահեր պատահած են: Նոյն թուականին Հոմարի մէջ 4 գէպը պատահած և առաջին բաժնուածներէն 2 հոգի մեռած են:

ՕՍՄ. ՐԷԺԻՆ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Վսեմ. Սիւրէյա փառապան նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովը, որ պաշտօնունէր բարեփոխել Րէֆիկ կանոնագիրն, իւր աշխատութիւններն աւարտած ըլլալով տեղեկագրով մատուցած է ի կայս. պալատ: Այդ տեղեկագիրը կը պարունակէ կարգ մը տնօրինութիւններ որոց նպատակն է նոր և աւելի ընդարձակ ձգտմ. մը տալ Րէֆիկ գործառնութեանց, յօդուած այդ հասարակութեան ինչպէս և կայս. կառավարութեան: Առաջարկեալ նպատակն հանդիսանալով, Յանձնաժողովն ի մէջ այլոց որոշեց է վերցունել ծխական միակիան բացարձակ արգելքը: Բաց ի քանի մը գաւառներէ, յորս ծխական միակիան լինուած պատ է, ծխական միակիան իւրաքանչիւր արտադարէ 30 օսմ. ոսկի տուր մը պիտի աւանդի: Այս կերպով Րէֆին մեծ շահ մը պիտի ունենայ որով պիտի մասնակցի կայս. կառավարութեան, ըստ որում շահակցական ընկերութեանց գործութեան հաստատուած է Րէֆին:

ԱՌԵԻՏՐԱՊԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Առեւտրական ու Հանրացում շինութեան նախարարութեան խորհրդական Հորն Էֆենդի պատուականութեան պաշտօնաժամն աւարտած ըլլալով, կայս. Խառնէ մը հրամայած է երեք տարուան համար վերանորոգել քան:

— Բուսիլի երկաթուղեաց ընկերութեան առաջին քարտուրք Պ. Բուքա, որ Աղբիւսուպոլսոյ երկաթուղուց կայսրանէ մինչեւ քաղաք թրամուլէ մը շինուած համար արտօնութիւն խնդրած է, երէկ Առեւտրական ու Հանրացում շինութեան նախարարութեան պաշտօնատուր գնաց և տեսակցեցաւ նախարար Վսեմ. Րաֆի փառապանին:

Պ. ԿԻՄԻՆԷ

Պոլսոյ քարափանց արտօնատէր Միւլէի փառապան ներկայացուցիչ Պ. Կառնէ, որ Փարիզից գտնուել և որուն յանձնուած է Չիւրիւնոյ քարափանց շահագործման համար և զարմանաբար խում մը կազմել, յաջորդէ այդ նպատակն. զարմանաբար խում մը կազմելու: Պ. Կառնէ յունկարի սկիզբը մայրաքաղաք պիտի վերադառնայ:

ՅԱՆՁՆԱԾՈՂՈՎ

Երէկ Անտառայ և Հանքաց վարչութեան մէջ յանձնաժողովի մը նիստ գումարեցան ընդ նախագահութեան Նիւն. տական նախարար Վսեմ. Յակոբ փառապան և անդամակցութեան անտառայ ու հանքաց տնօրէն Պետրոս Էֆենդի: Ու այլ բարձրատիման պաշտօնատարաց, Յանձնաժողովը խորհրդակցութիւններ կատարեց Պուկար Տարք հանրին, Պ. Բաթիւրընի վերաբերեալ քրօմի և այլ հանգեւոր վերաբերեալ խնդրոց վրայ:

ԱՅՏԷՆԻ ԵՐԿԱՐՈՒՊԻՐ

Այստեղի երկաթուղեաց ընկերութիւնը ծանուցած է Հանրացում շինութեան նախարարութեան, թէ Պառնէ-Սիւրիայի գիծն աւարտած ըլլալով, գիծեմերք Յին կրկն քանի, Հետեւաբար Նաշի պէյն նախագահութեան յանձնաժողով մը կազմուած է կատարական աշխատութիւնները ընկելու համար: Յանձնաժողովը, որուն կազմակերպի Արամ Էֆ. Մարկուսեան, Երէն Էֆենդի պէյ և Պ. Րիլի, կայս. Իրաւունքի երկուսն կ'ապահով իզմիր ուղեւորներու համար:

ՏԻՓՐ ՓՈԼԱՊԱՆ ՄԷ

Պէշիքթաշի Ոստիկանային Հանձն. Հասան փառա և Թաղապետութեան Դ. չորս անգամ տնօրէն Մուսթաֆա պէյ, տեսնելով որ Պէշիքթաշի փողաներն մէջ եփուած հանցեր պիտի եղան պէս չեն պարտաւորութեան և իրենց արհեստին հմուտ փառապանց պէտք զգալի է, ներքալի անուն փարպետ մը բերել տուած էին Պէշիքթաշի: Ոստիկան Թարաքթաշի զգուշութեամբ փողաները ներքալի սկսելով քաղցրահամ հանցեր կը պարտաւորէ ի մեծ գոհունակութեան ժողովրդեան: Այդ հանցեր մին Վեհ. Սուլթանին մատուցուելով, և Վեհափառութեան խում գոհ զի մնայ և կը հրամայէ հիգիւքորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան մը շնորհել ներքալի:

Հանձն. Հասան փառա իւր երկրայութեան կողմէ Ներքալի փողաները կը յանձն ընտելով թէ անոնք որք իրենց բարեւոր ծառայութեան կ'արժանանան Վեհ. Սուլթանին բարձր համարման, այսպէս կը վարձարուին:

Ներքալի պատարաստած հանց, որ ինչպէս ու շաբաթի մէջ պատարաստուած առաջին կարգի հանցերէն զերազանցապէս լաւ է, 45 փարք կը փառաւորէ:

Պէշիքթաշի ժողովրդէն. հանրագիր մը մատուցանելով Վեհ. Սուլթանին, չորս անգամ խորհրդակցութեան յայտնած է Հանձն. Հասան փառա:

սան փառապան ու Մուսթաֆա պէյն այդ օգտակար փառքերուն համար:

ՈՃԻՐ ՄԷ Ի ՂԱԼԱԹԻԱ

Երէկ համառոտակի ծանուցինք թէ Ղալաթի մէջ երկրաւար խում մը կ'արտօնուէր: Այդ, այդ ճիւղի վրայ հետեւեալ մանրամասնութիւնք կը հաղորդուին:

Սպանեալ՝ աւստրիական հպարտակ խում մը Րաֆաէլ, պահպան Բերայի Ձիւլէքի փողոցին մէջ, խում մը Նիգո, զանապախ խումակալ զեպպանտան եւ իրենց մէկ ուրիշ ընկերն, երէկ ժամ 6 1/2ին Մոսիսեանի մօտ արձարան մը կ'երթան և թուղթ կը խաղան: Քիչ յետոյ խումին առթիւ մէջերին վեճ մը կը ծագի որ սաստիկանալով երկու կողմէն աթոռակներու հարուածներ կը տեղան: Նոյն պահուն այդ խումներէն մին, որուն ուժը լայն կազմուած չէ, ըկզգիւքի հարուած մը կը հարուէ Րաֆաէլի վրայ, սակայն զընդհակը կը վրիպի: ասոր վրայ, Նիգո քաշուցի հանելով Րաֆաէլի կրակակի սաստիկ հարուածներ կ'իջեցունէ: Րաֆաէլ անմիջապէս կը մեռնի: Ոստիկանութիւնը վերայ հանելով, յետ քննութեան դիտել կը յանձն յունաց եկեղեցոյն և միւս կողմէ հարազորեւ գտնուել կը մեռնարէ:

ԷՐԹՈՂՈՒՆ ԵՒ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄ

Ճարտական երկու մարտնասերն, որք Կ. Պոլիս կը բերեն Էրթուրի նաւարկութեանց աղտոտող սպայներն ու նաւաստիները, այսօր Պէշիքթաշի ծովափորը կը հանեն: Կայս. Թալէ- զօրանաւ հաւանաբար Պէշիքա պիտի երթայ ճարտական մարտնասերն: Պոլսոյ նաւահանգիստն աւարտողը համար, Ճարտացի սպայն ուղղակի կայս. պալատ պիտի առաւելորդուին և շաբաթ մը հիւր պիտի մնան Վեհ. Սուլթանին:

ԲԱՐՁՐ. ՄՈՒՐԱՅԻՒ ՓԱՇԱ

Վեհ. Սուլթանին կողմէ նախորդ Խալիֆ Իսմայիլ փառապան շնորհեալ ապարանքն, որ կը գտնուի Կ. Պոլիս Վիլէշէրի թաղին, վերանորոգուելու վրայ է ճարտարական երեք պէյ Նախնիկի տնօրէնութեան ներքեւ: Շինութիւնք փութով առաւ կը տարուին, որպէս զի ձեռք չկրնային Իսմայիլ փառա կարեւոր հոն հաստատուի իւր ընկալութիւնը:

Չիւրիւնոյ մէջ հրատարակեալ Ուսթիլ լրագրոյ արտօնատէր Անձիմ Ճիւրաթի պէյ երէկ մայրաքաղաք ծանուցելով: — Կիրակի օրը Շիրէթի 23 թիւ ռոգեանի մէջ գործութեան հետեւեալ զէպը պատահեցաւ:

Շոգեանաւ Պէշիքթաշի մօտեմալու պահուն Երէն Էֆենդի քրիստոնեայ կին մը իւր քոլի խաղող ուրիշ քրիստոնեայ կնոջ մը քանիք գողցաւ չընապալի զգրպանէն: Ուղեւորը և նոյն իսկ քանիկ տեղի իրողութիւնն իմանալով գող կինն անմիջապէս պահել ծովը ինքեց, որուն մէջ կար հիգի ոսկիւնը զարմանում և չորս մէջնու: Նաւապետ շոգեանաւ Պէշիքթաշի նաւամատոյցին մօտեցնելով գող կինն ու միւս կինն ոստիկանութեան յանձնեց:

— Այս կիրակի գիշեր Սթիւրիո անուն յոյն որմնագիր մը գիւղով վիճակի մէջ Պոլսոյ ճիւղիցի ծովագիւն անցած պահուն ծովն ինկաւ և անշուշտ եղաւ:

— Չիւրիւն իշխանութիւնն որոշած է թիւրական վարձարանին համար վերաբաւական նոր գործիներ բերել տալ Բարիլի:

— Շիրէթի Ձիւլէքի Պոլսոյ տանող մեծ խումիկն պիտի նորոգուի ի մօտոյ:

— Չիւրիւնոյ մէջ հրատարակեալ Անուլ-Բե- յունարէն լրագրոյ զարմանալի գաւառարտուած է կայս. կառավարութեան հրամանաւ:

— Ռուսական Օրէլ չէգեանաւ, որ Ձիւրէն զաջիկականներ բերած և մինչեւ Տարտանի տարած էր գտնուել, երէկ Տարտանից վերադառնալով ուղղակի Օտեսա գնաց: Գաղթականներ ի Տարտանի Միսիսի Պաշէ ծովէ ու Նիշէ շոգեանաւներ խորհրդարան են, իրենց ընկալութեան համար որոշեալ տեղեր ուղեւորուելու համար:

— Բերայի և Ղալաթի խաղարանները, մանաւանդ Պաշէի արաններն, որք փառապան մը հետեւ փառաւ են, վերջուտի բացուած են: Այս առթիւ Ոստիկանութեան նախարարութեան խորհրդակցութիւնը կը հրապարակէ Լ. Թիւրի:

